

УДК 352.072.2
JEL: L51; O10; O14
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-7-32-39>

ДЕКОМПОЗИЦІЯ ТА КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ІНДИКАТОРІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРІОРИТЕТНИХ ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

©2022 ВАСИЛЬЦІВ Т. Г., КУНИЦЬКА-ІЛЯШ М. В.

УДК 352.072.2
JEL: L51; O10; O14

Васильців Т. Г., Куницька-Іляш М. В. Декомпозиція та компаративний аналіз індикаторів фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки України

На сучасному етапі розвитку теоретико-методичних засад і прикладних аспектів забезпечення фінансової та загалом економічної безпеки держави актуалізувалася проблема вдосконалення методології аналізування фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки. Це дозволить підвищити інформаційно-аналітичне забезпечення, а отже, ефективність державної політики зміцнення фінансово-економічної безпеки стратегічних галузей. Метою статті є розробка й апробація методичного підходу до декомпозиції та аналізування вагомості впливу індикаторів на стан фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національного господарства. Об'єктом дослідження є процеси аналізування фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національного господарства. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи: синтезу та системного аналізу, логічного узагальнення, стратегічного менеджменту, компаративного аналізу. У статті акцентовано на актуальності розгляду проблематики економічної та, зокрема, фінансово-економічної безпеки на рівні галузевої економічної системи. Розроблено авторську методику аналізування й оцінено вагові коефіцієнти індикаторів фінансово-економічної безпеки сільського господарства, промисловості, будівельної сфери та транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності України. Визначено структуру фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки – інвестиційна, кредитна, боргова, грошова, виробничо-господарська, системно-структурна. За цими складовими безпеки оцінено вагові коефіцієнти індикаторів. Такий підхід дозволив ідентифікувати індикатори, які меншою та більшою мірою позначаються на загальному стані субіндексів, а отже, визначають загальний рівень фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки України. Перспективи подальших наукових досліджень в аналізованій сфері стосуються формування рекомендацій стосовно ув'язки результатів аналізу з формуванням заходів у сфері зміцнення фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей економіки України.

Ключові слова: економічна безпека держави, пріоритетні галузі, фінансово-економічна безпека галузі, методологія аналізування, декомпозиція, індикатори безпеки, структурно-компаративний аналіз, вагові коефіцієнти.

Табл.: 7. **Формул.:** 4. **Бібл.:** 14.

Васильців Тарас Григорович – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів, Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: tgvas77@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2889-6924>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2105326/vasylytsiv-g-taras/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217955097>

Куницька-Іляш Марта Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства, інновацій та дорадництва в АПК імені І. В. Поповича Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького (вул. Пекарська, 50, Львів, 79005, Україна)

E-mail: kunytskam@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2559-1065>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2105296/marta-kunytska-iliash-m-kunytska-iliashmarta-kunyt/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57217159209>

UDC 352.072.2
JEL: L51; O10; O14

Vasylytsiv T. G., Kunytska-Iliash M. V. Decomposition and Comparative Analysis of Indicators of the Financial-Economic Security of Priority Sectors of the National Economy of Ukraine

At the present stage of development of theoretical-methodological principles and applied aspects of ensuring the financial-economic security of the State in general, the problem of improving the methodology for analyzing the financial-economic security of priority sectors of the national economy has been actualized. This will increase information-analytical support, and therefore, the efficiency of the State policy of strengthening the financial-economic security of strategic industries. The purpose of the article is to develop and approbate a methodological approach to decomposition and analysis of the weight of the impact of indicators on the condition of financial-economic security of priority sectors of the national economy. The object of the study is the processes of analyzing the financial-economic security of priority sectors of the national economy. In the course of research, general scientific and special methods were used: synthesis and system analysis, logical generalization, strategic management, comparative analysis. The article focuses on the relevance of considering the problems of economic and, in particular, financial-economic security at the level of the sectoral economic system. The authors' own methodology of analysis is developed and the weighting factors of indicators of financial-economic security of agriculture, industry, construction and transport, warehousing, postal and courier activities of Ukraine are evaluated. The structure of financial-economic security of priority sectors of the national economy – investment, credit, debt, monetary, production-economic, system-structural – is determined. Using these security components, the weighting factors of the indicators are estimated. Such an approach allowed to identify indicators that to a lesser and greater extent affect the general condition of subindexes, and therefore determine the general level of financial-economic security of priority sectors of the national economy of Ukraine. Prospects for further scientific research in the analyzed sphere relate to the formation of recommendations for linking the results of the analysis with the formation of measures in the sphere of strengthening the financial-economic security of priority sectors of the Ukrainian economy.

Keywords: economic security of the State, priority sectors, financial-economic security of industry, analysis methodology, decomposition, security indicators, structural-comparative analysis, weighting factors.

Table.: 7. **Formulae:** 4. **Bibl.:** 14.

Vasylytsiv Taras G. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Social and Humanitarian Development of the Regions, Institute of Regional Research named after M. I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine (4 Kozelnytska Str., Lviv, 79026, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2889-6924>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2105326/vasylytsiv-g-taras/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57217955097>

Kunyska-Iliash Marta V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Enterprise Economics, Innovation and Counseling in the Agroindustrial Complex named after I. V. Popovich, Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies of Lviv (50 Pekarska Str., Lviv, 79005, Ukraine)

E-mail: kunyskam@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2559-1065>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/2105296/marta-kunyska-iliash-m-kunyska-iliashmarta-kunyt/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57217159209>

Посилення кризових явищ у економічному просторі України призвело до стрімкого погіршення стану фінансово-економічної системи, вразливої до змін зовнішньої та внутрішньої кон'юнктури, посилення мультиплікативних ризиків і загроз фінансово-економічній безпеці для пріоритетних та інших галузей національної економіки. Наявне методичне забезпечення дослідження фінансово-економічної безпеки галузей національної економіки України є фрагментарним, неповним і таким, що не сприяє комплементарному аналізу, імітаційному моделюванню, у т. ч. сценарному прогнозуванню, ризиків і загроз, впливу змін на фінансову стійкість галузей. Це унеможливає ефективну реалізацію заходів забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки галузей національного господарства України.

На сьогодні (особливо в час війни) в економічній літературі можна віднайти велику чисельність праць, присвячених проблематиці національної, економічної, фінансової, фінансово-економічної безпеки, причому на всіх рівнях ієрархії управління – особи, домогосподарства, підприємства, регіону, галузі, держави. Однак єдиного підходу до аналізування безпеки все ще не напрацьовано. Більше того, не в усіх дослідженнях, по-перше, враховується вагомість впливу індикаторів, та, по-друге, вона визначається не експертним, а економіко-математичним методом.

Системне бачення структурування фінансово-економічної безпеки на структурні компоненти достатньо переконливо обґрунтоване такими науковцями, як Г. Козаченко, Ю. Погорелов, Л. Герасименко [8], Ю. Харазішвілі [12], Я. Березівський, В. Збарський, А. Збарська [13] та ін. Власні особливості та специфіку структури та складових фінансово-економічної безпеки на рівні суб'єктів господарювання та їх сукупностей, у т. ч. у межах галузевої економічної системи, є предметом наукових досліджень Т. Васильціва, Р. Уразалієва [2], О. Ярошка [3], С. Васильчак [4] та ін. Оцінюванню чинників та індикаторів фінансово-економічної безпеки підприємств, регіону та держави

присвячені публікації таких дослідників, як В. Буколова [1], В. Дмитренко [5], С. Довбня, Н. Пічова [6], К. Дяченко [7], Р. Лупак, А. Дідич [9], С. Марущак [10], Л. Фролова, О. Роженько [11], Р. Бойко [14] та ін. Разом із тим, на сьогодні практично відсутні дослідження фінансово-економічної безпеки на рівні галузі та впливу індикаторів на загальну систему безпеки галузі.

Метою статті є розробка й апробація методичного підходу до декомпозиції та аналізування вагомості впливу індикаторів на стан фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національного господарства.

На основі принципів доступності даних, універсальності показників і здатності компаративного аналізу за просторово-темпоральним критерієм для оцінювання фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки України (за 2010–2020 рр.) побудовано функціонально-системну модель з шести компонент (інвестиційна, кредитна, боргова, грошова, виробничо-господарська, системно-структурна). Декомпозицію фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки України наведено в *табл. 1*.

Для побудови однорідних динамічних рядів показників у межах компонент фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки здійснено нормування за формулою (1) для індикаторів-стимуляторів та індикаторів-дестимуляторів за формулою (2):

$$z_{it}^{sn} = \frac{x_{ikt}^n}{x_{\max\ ikt}^n}, \quad (1)$$

$$z_{it}^{dn} = \frac{x_{\min\ ikt}^n}{x_{ikt}^n}, \quad (2)$$

де z_{it}^{sn} , z_{it}^{dn} – нормовані значення i -го індикатора-стимулятора та індикатора-дестимулятора n -ї галузі національної економіки в t -й період часу; x_{ikt}^n – вихід-

**Декомпозиція фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей економіки України:
інформаційно-аналітична модель**

Компоненти	Індикатори	Вплив на ФЕБ
I. Інвестиційна	1. Частка капітальних інвестицій у активах галузі, %	↑
	2. Частка поточних фінансових інвестицій у активах галузі, %	↑
	3. Індекси інвестицій в основний капітал, % до попереднього року	↑
	4. Коефіцієнт ефективності капітальних вкладень	↑
	5. Рівень реінвестування прибутку, коеф.	↑
	6. Частка прямих іноземних інвестицій в активах галузі, %	↑
	7. Рівень зносу основних засобів, %	↓
II. Кредитна	1. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	↑
	2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	↑
	3. Коефіцієнт ліквідності	↑
	4. Коефіцієнт платоспроможності	↑
	5. Коефіцієнт фінансової стабільності	↑
	6. Частка заборгованості за банківськими та корпоративними кредитами, % у загальному обсязі поточних зобов'язань	↓
III. Боргова	1. Частка боргових зобов'язань у реалізованій продукції, %	↑
	2. Коефіцієнт фінансової стійкості	↑
	3. Частка боргових зобов'язань в активах, %	↓
	4. Співвідношення боргових зобов'язань і дебіторської заборгованості	↓
IV. Грошова	1. Коефіцієнт обороту грошових коштів	↑
	2. Коефіцієнт достатності грошових потоків	↑
	3. Коефіцієнт ефективності грошового потоку	↑
	4. Коефіцієнт покриття короткострокових боргів	↑
	5. Частка довгострокових кредитів у загальному обсязі наданих кредитів суб'єктам галузі, %	↑
V. Виробничо-господарська	1. Співвідношення обсягів доходу і власного капіталу	↑
	2. Продуктивність праці, грн у розрахунку на одного штатного працівника	↑
	3. Продуктивність фонду оплати праці, грн у розрахунку на одного штатного працівника	↑
	4. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	↑
	5. Коефіцієнт фондівдачі	↑
	6. Рентабельність операційної діяльності, %	↑
	7. Індекси виробництва продукції, % до попереднього року	↑
VI. Системно-структурна	1. Частка галузі у ВВП, %	↑
	2. Частка галузі у ВДВ, %	↑
	3. Частка галузі в загальному експорті, %	↑
	4. Частка галузі у чисельності зайнятих, %	↑
	5. Частка галузі в інвестиціях, %	↑
	6. Частка галузі в основних засобах, %	↑

Примітка: ФЕБ – фінансово-економічна безпека, ↑ – сприятливий вплив (індикатор-стимулятор); ↓ – реверсний вплив (індикатор-дестимулятор).

Джерело: авторська інтерпретація.

не значення i -го індикатора k -ї компоненти безпеки n -ї галузі в t -й період часу; $x_{\max ikt}^n$, $x_{\min ikt}^n$ – максимальне та мінімальне значення i -го індикатора k -ї компоненти безпеки n -ї галузі національної економіки за t -й період часу.

Для системно-структурної компоненти фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки застосовується змішаний метод нормування показників і додаткова умова (формула 3), оскільки індикатори групи мають комплементарний вплив на фінансово-економічну безпеку.

$$z_{it}^{sn} = \frac{x_{ikt}^n}{x_{\max ikt}^n}, \sum x_{ikt}^n = 100\%, \quad (3)$$

де $x_{\max ikt}^n$ – максимальне значення i -го індикатора k -ї компоненти безпеки n -ї галузі в N -й сукупності галузей національної економіки за t -й період часу.

Розрахунок вагових коефіцієнтів індикаторів у межах окремих компонент фінансово-економічної безпеки та кожної компоненти зокрема здійснюється з використанням методу Principal components (формула 4).

$$w_{ki}^n = \frac{|PC_{ki}^n|}{\sum_{i=1}^j PC_{ki}^n}, \sum w_{ki}^n = 1, \quad (4)$$

де w_{ki}^n – значення вагового коефіцієнта i -го індикатора k -ї компоненти безпеки n -ї галузі; PC_{ki}^n – значення головної компоненти i -го індикатора k -ї компоненти безпеки n -ї галузі; j – кількість індикаторів у k -й компоненті безпеки n -ї пріоритетної галузі національної економіки.

Результати емпірики вагової значущості індикаторів фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки України за 2010–2020 рр. підтвердили тезу про їх диференційований вплив на компоненти фінансової резиліентності. Так, для промислового сектора України найбільшу вагову значущість за 2010–2020 рр. мав індикатор «Індекси інвестицій в основний капітал» (23,0%), що свідчить про надмірну залежність промисловості від централізованої фінансової допомоги (табл. 2). Натомість рівень реінвестування прибутку мав найбільшу вагову роль для гарантування інвестиційної безпеки сільського господарства (коефіцієнт становить 20,9%), що свідчить про значний вплив обсягів і напряму перерозподілу прибутків сільськогосподарських виробників на інвестиційні потреби, висока ефективність яких сприяла б забезпеченню фінансової стійкості галузі. Для будівельної та транспортної галузей економіки України найбільшу вагову значущість демонстрували індикатори «Частка капітальних інвестицій у активах галузі» (21,9%) і «Рівень зносу основних засобів» (21,5%) відповідно. Така

ситуація свідчить про високий рівень залежності пріоритетних галузей національної економіки від ефективності технічної модернізації та результативності інноваційної діяльності.

Забезпечення стійкості інвестиційної компоненти фінансово-економічної безпеки промислового сектора та будівельної галузі України у 2010–2020 рр. відбувалося найменшою мірою за рахунок реінвестованого прибутку (ваги індикатора «Рівень реінвестування прибутку» становлять 2,2% і 2,0% відповідно), для сільського господарства – рівня зносу основних засобів (8,0%), транспортної сфери – частки поточних фінансових інвестицій у активах галузі (9,1%). Варто відзначити, що для всіх пріоритетних галузей національної економіки України індикатор «Частка прямих іноземних інвестицій в активах галузі» мав високу вагову значущість (від 18,7% до 20,1%). Збільшення обсягів іноземних інвестицій веде до зростання рівня технологічної модернізації національної економіки, обумовлюючи поліпшення стану основних виробничих фондів, а отже, до нарощення потужності й обсягів потенціалу виробничої сфери країни.

Для гарантування кредитної безпеки промислового сектора України за 2010–2020 рр. найбільшу вагу мав індикатор «Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості» (23,9%), а найменшу – «Частка заборгованості за банківськими та корпоративними кредитами в загальному обсязі поточних зобов'язань» (1,4%) (табл. 3). Примітно, що рівень оборотності кредиторської заборгованості становив найбільшу вагову значущість і для транспортної сфери України (21,9%). Натомість, для забезпечення кредитної безпеки сільського господарства найбільшу вагу мав рівень оборотності дебіторської заборгованості (20,9%), а для будівельної галузі – індикатор «Частка заборгованості за банківськими та корпоративними кредитами в загальному обсязі поточних зобов'язань» (19,8%).

Серед індикаторів кредитної компоненти фінансово-економічної безпеки рівні ліквідності (крім транспортної сфери), платоспроможності (крім промисловості) та фінансової стабільності (за винятком сільського господарства) мали високі значення для усіх пріоритетних галузей національної економіки України. Наприклад, для промислового сектора країни вони становили 22,1% і 22,5% відповідно, а для будівельної галузі – 18,1%, 18,2% і 18,0% відповідно.

Протягом 2010–2020 рр. на забезпечення боргової безпеки промислового сектора та транспортної сфери України найбільшу вагову роль мали індикатори «Частка боргових зобов'язань в активах» (30,2% і 26,7% відповідно) і «Співвідношення боргових зобов'язань і дебіторської заборгованості» (29,2% і 26,0% відповідно) (табл. 4). Натомість для сільськогосподарської та транспортної галузей економіки України – індикатори «Частка боргових зобов'язань у реалізованій продук-

Таблиця 2

**Вагова значущість індикаторів фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей економіки України:
інвестиційна компонента, %, 2010–2020 рр.**

Індикатори	Галузі/вагові коефіцієнти, %			
	n (1)	n (2)	n (3)	n (4)
1. Частка капітальних інвестицій у активах галузі	16,9	9,4	21,9	14,8
2. Частка поточних фінансових інвестицій у активах галузі	21,2	8,6	17,0	9,1
3. Індекси інвестицій в основний капітал	23,0	16,3	7,9	13,6
4. Коефіцієнт ефективності капітальних вкладень	6,0	18,0	9,8	12,8
5. Рівень реінвестування прибутку	2,2	20,9	2,0	9,4
6. Частка прямих іноземних інвестицій у активах галузі	19,4	18,7	20,1	18,7
7. Рівень зносу основних засобів	11,3	8,0	21,3	21,5

Примітка: n (1) – промисловий сектор; n (2) – сільське господарство; n (3) – будівельна сфера; n (4) – транспорт, складське господарство, пошта та кур'єрська діяльність.

Джерело: авторські розрахунки.

Таблиця 3

**Вагова значущість індикаторів фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей економіки України:
кредитна компонента, %, 2010–2020 рр.**

Індикатори	Галузі/вагові коефіцієнти, %			
	n (1)	n (2)	n (3)	n (4)
1. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	19,0	20,9	9,0	7,0
2. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	23,9	10,1	16,9	21,9
3. Коефіцієнт ліквідності	22,1	18,4	18,1	11,9
4. Коефіцієнт платоспроможності	11,2	20,2	18,2	16,6
5. Коефіцієнт фінансової стабільності	22,5	10,5	18,0	21,0
6. Частка заборгованості за банківськими, корпоративними та іншими кредитами	1,4	20,0	19,8	21,5

Джерело: авторські розрахунки.

Таблиця 4

**Вагова значущість індикаторів фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей економіки України:
боргова компонента, %, 2010–2020 рр.**

Індикатори	Галузі/вагові коефіцієнти, %			
	n (1)	n (2)	n (3)	n (4)
1. Частка боргових зобов'язань у реалізованій продукції	11,9	30,1	22,0	42,3
2. Коефіцієнт фінансової стійкості	28,7	30,2	25,3	42,3
3. Частка боргових зобов'язань в активах	30,2	29,9	26,7	7,7
4. Співвідношення боргових зобов'язань і дебіторської заборгованості	29,2	9,8	26,0	7,8

Джерело: авторські розрахунки.

ції» (30,1% і 42,3% відповідно) і «Коефіцієнт фінансової стійкості» (30,2% і 42,3% відповідно).

Найменшу вагову роль на забезпечення боргової безпеки промислового сектора України відіграв індикатор «Частка боргових зобов'язань у реалізованій продукції» (11,9%), оскільки промислові підприємства фокусувалися на отриманні довготермінових кредитів, а обсяги реалізованої продукції промислового сектора України за досліджуваний період мали

тенденцію до системного збільшення. Натомість для сільського господарства та транспортної галузі України на гарантування боргової безпеки найменший вплив мав індикатор «Співвідношення боргових зобов'язань і дебіторської заборгованості» (9,8% і 7,8% відповідно).

Найбільшу вагову значущість серед індикаторів грошової компоненти фінансово-економічної безпеки для всіх пріоритетних галузей національної економі-

ки мали індикатори ефективності (крім сфери будівництва) та достатності грошового потоку (табл. 5). Примітно, що для сільського господарства показник «Частка довгострокових кредитів у загальному обсязі наданих кредитів суб'єктам галузі» мав вагову значущість 25,2%, що на 17,9 в. п. більше, ніж у індикатора з найменшою вагою («Коефіцієнт обороту грошових коштів»).

Контраверсійною видається ситуація з ваговими коефіцієнтами індикаторів безпеки грошового обігу транспортної сфери економіки та частково сільського господарства України, кожний з яких мав високі значення, крім «Коефіцієнта обороту грошових коштів» (0,9% і 7,3%). Така ситуація свідчить про високий вплив розміру грошових активів окремих пріоритетних галузей національної економіки на забезпечення фінансової стійкості, незважаючи на обсяги реалізованої продукції. Натомість для промислового сектора та сфери будівництва України роль оборотності грошових активів була вагомішою, а коефіцієнти ваги становили 22,7% і 24,1% відповідно.

Для промислового сектора України найбільшу вагову значущість для забезпечення виробничо-господарської безпеки мали індикатори «Продуктив-

ність фонду оплати праці» (21,3%) і «Співвідношення обсягів доходу і власного капіталу» (21,1%), а найменшу вагу – рівні фондівіддачі та рентабельності операційної діяльності (2,0% і 6,6% відповідно) (табл. 6). Натомість для забезпечення виробничо-господарської безпеки будівельної сфери України індикатори «Коефіцієнт фондівіддачі» та «Рентабельність операційної діяльності» становили найбільшу вагову значущість (23,9% і 23,1% відповідно). Найменшу вагу демонстрували індикатори «Коефіцієнт оборотності оборотних активів» (0,3%) і «Індекси виробництва продукції» (0,6%), зважаючи на те, що розвиток і фінансово-економічна безпека галузі в основному детермінована темпами реалізованої продукції та продуктивністю праці, яка корелює з ефективністю модернізації основних фондів.

Гарантування виробничо-господарської безпеки сільського господарства та транспортної сфери України за 2010–2020 рр. найбільшою мірою залежало від продуктивності фонду оплати праці (вагові коефіцієнти становили 22,5% і 20,5% відповідно) і фондівіддачі (21,5% і 17,5% відповідно). Помірний рівень вагової значущості на забезпечення виробничо-господарської безпеки сільського господарства мали

Таблиця 5

Вагова значущість індикаторів фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей економіки України: грошова компонента, %, 2010–2020 рр.

Індикатори	Галузі/вагові коефіцієнти, %			
	n (1)	n (2)	n (3)	n (4)
1. Коефіцієнт обороту грошових коштів	22,7	7,3	24,1	0,7
2. Коефіцієнт достатності грошових потоків	25,1	23,4	33,1	27,9
3. Коефіцієнт ефективності грошового потоку	24,3	27,7	5,5	20,8
4. Коефіцієнт покриття короткострокових боргів	7,0	16,4	30,4	23,7
5. Частка довгострокових кредитів у загальному обсязі наданих кредитів суб'єктам галузі	20,9	25,2	6,9	26,9

Джерело: авторські розрахунки.

Таблиця 6

Вагова значущість індикаторів фінансово-економічної безпеки галузей економіки України: виробничо-господарська компонента, %, 2010–2020 рр.

Індикатори	Галузі/вагові коефіцієнти, %			
	n (1)	n (2)	n (3)	n (4)
1. Співвідношення обсягів доходу і власного капіталу	21,1	15,8	21,8	12,0
2. Продуктивність праці	17,8	6,2	21,7	14,7
3. Продуктивність фонду оплати праці	21,3	22,5	8,5	20,5
4. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	20,5	14,6	0,3	7,5
5. Коефіцієнт фондівіддачі	2,0	21,5	23,9	17,5
6. Рентабельність операційної діяльності	6,6	11,1	23,1	15,9
7. Індекси виробництва продукції	10,8	8,3	0,6	11,9

Джерело: авторські розрахунки.

індикатори «Співвідношення обсягів доходу та власного капіталу» (15,8%) і «Коефіцієнт оборотності оборотних активів» (14,6%), а для транспортної сфери – «Рентабельність операційної діяльності» (15,9%) і «Продуктивність праці працівників (14,7%).

Промисловий сектор України становить третину загального експорту, створює понад 40% ВВП і ВДВ, а частка зайнятості у промисловості перевищує 20% від загальної зайнятості в країні, що і пояснює пропорційний розподіл вагових коефіцієнтів індикаторів у системно-структурній компоненті фінансово-економічної безпеки галузі (табл. 7). Найменшу вагову значущість для промислового сектора України мав індикатор «Частка галузі в інвестиціях» (10,4%). Натомість для сільського господарства, будівельної та транспортної галузей ваговий коефіцієнт цього індикатора був одним із найбільших (18,9%, 21,6% і 17,1% відповідно), а вагова значущість індикатора «Частка галузі в чисельності зайнятих» – найменшою (5,7%, 5,3% і 4,7% відповідно).

Примітно, що для будівельної та транспортної галузей вага індикатора «Частка галузі у ВДВ» становила 9,3%.

розвиток національної економіки (системно-структурна компонента).

Перспективи подальших наукових досліджень в аналізованій сфері стосуються формування рекомендацій відносно ув'язки результатів аналізу з формуванням заходів у сфері зміцнення фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей економіки України. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Буколова В. В. Обґрунтування вибору первинних показників для оцінювання соціально-економічної безпеки регіону. *Економіка і регіон*. 2018. № 1. С. 21–28. DOI: [https://doi.org/10.26906/EIR.2018.1\(68\).1010](https://doi.org/10.26906/EIR.2018.1(68).1010)
2. Васильців Т. Г., Уразалієв Р. М. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.2. С. 153–158.
3. Васильців Т. Г., Ярошко О. Р. Фінансова безпека підприємства: місце в системі економічної безпеки та пріоритети посилення на посткризовому етапі розвитку економіки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.2. С. 132–136.

Таблиця 7

Вагова значущість індикаторів фінансово-економічної безпеки галузей економіки України: системно-структурна компонента, %, 2010–2020 рр.

Індикатори	Галузі/вагові коефіцієнти, %			
	n (1)	n (2)	n (3)	n (4)
1. Частка галузі у ВВП	19,7	19,9	23,0	23,9
2. Частка галузі у ВДВ	17,2	18,7	9,3	9,3
3. Частка галузі в загальному експорті	19,2	20,1	18,9	23,1
4. Частка галузі в чисельності зайнятих	19,5	5,7	5,3	4,7
5. Частка галузі в інвестиціях	10,4	18,9	21,6	17,1
6. Частка галузі в основних засобах	14,0	16,8	21,8	21,9

Джерело: авторські розрахунки.

ВИСНОВКИ

З огляду на отримані результати, а саме – вагомість впливу індикаторів на стан фінансово-економічної безпеки пріоритетних галузей національної економіки України, державна політика, орієнтована на її зміцнення, має спрямовуватися на збільшення часток капітальних і прямих іноземних інвестицій в активах вітчизняних підприємств (інвестиційна компонента безпеки), зростання рівня довгострокового банківського кредитування (кредитна компонента), зниження рівня боргових зобов'язань і посилення фінансової стійкості вітчизняних підприємств (боргова компонента), поліпшення параметрів достатності й ефективності грошового потоку (грошова компонента), зростання продуктивності праці та ресурсоефективності (виробничо-господарська компонента), поліпшення внеску базових галузей у загальний

4. Васильчак С. В., Куницька-Іляш М. В., Дубина М. Р. Використання криптовалют в сучасних економічних системах України: перспективи та ризики. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Жицького. Серія «Економічні науки»*. 2017. Т. 19. Вип. 76. С. 19–25.
5. Дмитренко В. І. Оцінювання стану економічної безпеки підприємств будівельної галузі як складової національної економіки держави. *Ефективна економіка*. 2012. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8153>
6. Довбня С. Б., Гічова Н. Ю. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства. *Фінанси України*. 2008. № 4. С. 88–97.
7. Дяченко К. С. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємств будівельної галузі. *Технологический аудит и резервы производства*. 2015. № 4/5. С. 31–36. DOI: 10.15587/2312-8372.2015.47410

8. Козаченко Г. В., Погорелов Ю. С., Герасименко Л. В. Оцінювання економічної безпеки держави з використанням конструкторного підходу. *Бізнес Інформ*. 2020. № 9. С. 44–55.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-44-55>
9. Лупак Р. Л., Дідич А. М. Економічні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкових відносин. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20.6. С. 248–252. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_6/248_Lupak_20_6.pdf
10. Марущак С. М. Методика оцінки рівня економічної безпеки підприємства на основі теорії нечітких множин. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 5. Т. 1. С. 16–21. URL: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_5_1/016-021.pdf
11. Фролова Л. В., Роженко О. В. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 199–209. URL: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/6846/1/ape_2016_3_26.pdf
12. Харазішвілі Ю. М. Методологічні підходи до оцінки рівня економічної безпеки країни. *Наука та наукознавство*. 2014. № 4. С. 44–58. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/86086/10-Kharazishvili.pdf?sequence=1>
13. Berezivskiy Y., Zbarsky V., Zbarska A. Integral evaluation as the basis of analytical support for managing the competitiveness of socially-oriented retailers. *Accounting*. 2021. Vol. 7. Iss. 4. P. 825–836.
DOI: 10.5267/j.ac.2021.2.001
14. Lupak R., Boiko R., Kunytska-Iliash M., Vasylytsiv T. State Management of Import Dependency and State's Economic Security Ensuring: New Analysis to Evaluating and Strategizing. *Accounting*. 2021. Vol. 7. Iss. 4. P. 855–864.
DOI: 10.5267/j.ac.2021.1.023
- Dovbnia, S. B., and Hichova, N. Yu. "Diahnostyka rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Diagnostics of the Level of Economic Security of the Enterprise]. *Finansy Ukrainy*, no. 4 (2008): 88–97.
- Frolova, L. V., and Rozhenko, O. V. "Metodychni pidkhody do otsiniuvannya ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Methodical Approaches to Enterprise Economic Security Assessment]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 3 (2016): 199–209. http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/6846/1/ape_2016_3_26.pdf
- Kharazishvili, Yu. M. "Metodolohichni pidkhody do otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky krainy" [Methodological Approaches to Assessing the Level of Economic Security of the Country]. *Nauka ta naukoznavstvo*, no. 4 (2014): 44–58. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/86086/10-Kharazishvili.pdf?sequence=1>
- Kozachenko, H. V., Pohorelov, Yu. S., and Herasymenko, L. V. "Otsiniuvannya ekonomichnoi bezpeky derzhavy z vykorystanniam konstruktivnoho pidkhodu" [Assessing the Economic Security of Ukraine Using the Construct Approach]. *Biznes Inform*, no. 9 (2020): 44–55.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-44-55>
- Lupak, R. et al. "State Management of Import Dependency and State's Economic Security Ensuring: New Analysis to Evaluating and Strategizing". *Accounting*, vol. 7, no. 4 (2021): 855–864.
DOI: 10.5267/j.ac.2021.1.023
- Lupak, R. L., and Didych, A. M. "Ekonomichni osnovy zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva v umovakh rynkovykh vidnosyn" [Economic Bases of Providing of Competitiveness of Enterprise in the Conditions of Market Relations]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, iss. 20.6 (2010): 248–252. https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_6/248_Lupak_20_6.pdf
- Marushchak, S. M. "Metodyka otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva na osnovi teorii nechtikh mnozhyn" [Methodology for Assessing the Level of Economic Security of an Enterprise Based on the Theory of Fuzzy Sets]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 5, vol. 1 (2011): 16–21. http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2011_5_1/016-021.pdf
- Vasylychak, S. V., Kunytska-Iliash, M. V., and Dubyna, M. R. "Vykorystannia kryptovaliut v suchasnykh ekonomichnykh systemakh Ukrainy: perspektyvy ta ryzyky" [Using of Cryptocurrency in the Modern Economic Systems of Ukraine: Prospects and Risks]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnologii im. S. Z. Gzhytskoho. Seriya «Ekonomichni nauky»*, vol. 19, no. 76 (2017): 19–25.
- Vasylytsiv, T. H., and Urazaliiev, R. M. "Uzahalennia kontseptualnykh osnov ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Generalization of the Conceptual Foundations of Economic Security of the Enterprise]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 21.2 (2011): 153–158.
- Vasylytsiv, T. H., and Yaroshko, O. R. "Finanova bezpeka pidpriemstva: mistse v systemi ekonomichnoi bezpeky ta priorytety posylennia na postkryzovomu etapi rozvytku ekonomiky" [Financial Security of the Enterprise: Place in the System of Economic Security and Priorities of Strengthening at the Post-crisis Stage of Economic Development]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 21.2 (2011): 132–136.